

діяльність у сфері медицини, зокрема написано у «Розповіді про людей надзвичайних» [1, 276].

Дунь Фень мав вражаючі здібності у сфері народної медицини, тому до нього зверталось безліч людей. І оскільки основу медицини Стародавнього Китаю складають рослинні інгредієнти, він поселився на горі Лю, де і здобув славу цілителя. Та не дивлячись на віддаленість щодо поселень, як одного із центру розвитку медицини, він лікував за всіма, на той момент, сучасними тенденціями. Відомо про його діяльність у сфері акупунктури. Також вся китайська медицина засновувалася на принципі «лікувати лише те, що піддається лікуванню; якщо хвороба невиліковна – намагайся полегшити страждання вмираючого». Та попри це лікаря оспівують як цілителя людського тіла. Дунь Фень не займався сільськогосподарською діяльністю через те, що весь свій час він приділяв медичній діяльності.

Також потрібно зазначити, що за свою працю він не брав оплати, мав лікар лише одне прохання до вилікуваних людей – щоб ті, спускаючись з гори, посадили від одного до п'яти абрикосових дерев. З часом виріс абрикосовий ліс, який став домом для багатьох звірів та птахів, лікар же спорудив приміщення для зберігання плодів і залишив невеличку вивіску з надписом «Ті, хто хочуть купити абрикоси, не повинні говорити мені про це, а нехай просто залишать кілограм рису в обмін на кілограм абрикосів» [4, 189]. Проте з часом з'являлися шахраї, котрі залишали менше рису або ж брали більше абрикос. За такі вчинки їх переслідував один із жителів лісу – тигр. Він супроводжував їх аж до будинку. Натомість перелякані люди повертали надлишок і, що було найзагадковішим, у них залишалось стільки ж абрикос, скільки вони приносили рису для лікаря. Таким чином, цей рис діставався людям із складним фінансовим становищем, що часто рятувало їм життя [3, 163].

Відтоді вислів «абрикосовий ліс» став крилатим і використовується по відношенню до китайських лікарів. «Люди абрикосового лісу» – ті, що рятують людське життя.

Список використаної літератури та джерел

1. Пу Сунлін. Монахи-волшебники. Рассказы о людях необычайных / пер. с кит. В. Алексеева ; сост. Н. Федоренко ; предисл. и коммент. В. Алексеева. – Москва : Правда, 1988. – 580 с.
2. Заклятие даоса : китайские повести XVII века / пер. с кит. ; предисл. и коммент. Д. Н. Воскресенского. – Москва : Главная редакция восточной литературы издательства «Наука», 1987. – 317 с.
3. Оповідки Давнього Китаю : збірник / пер. з кит. І. Зуєв та О. Лишега ; вступ. слово Г. Хорошилова. – Київ : Дніпро, 1990. – 142 с.
4. Путь к Заоблачным Вратам : старинная проза Китая / пер. с кит. ; сост., вступ. ст. и примеч. И. Смирнова ; ил. И. Гусевой. – Москва : Правда, 1989. – 608 с.

Науковий керівник: к.і.н., доцент Захарченко М. В.

Гоцман Н.М.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ СЛОВЕНІЄЮ ТА ХОРВАТІЄЮ У 1991 Р.: НЕМИНУЧІСТЬ І ЗАСОБИ ЗАХИСТУ

Останнє десятиліття ХХ ст. характеризується значними геополітичними трансформаційними рухами серед країн Південно-Східної Європи. Протягом 1980–1990 рр. у цьому регіоні відбувалися дезінтеграційні процеси, які сприяли розпаду Соціалістичної Федеративної Республіки Югославії (СФРЮ). Першими країнами, що вийшли зі складу СФРЮ були Словенія та Хорватія. Словенія із незначними втратами змогла отримати незалежність, на противагу Хорватії, яку спіткали міжетнічні конфлікти. Актуальність статті зумовлена необхідністю знання прикладів здобуття країнами незалежності і усвідомлення шляху України до незалежності.

Метою статті є висвітлення неминучості проголошення Словенією та Хорватією незалежності у 1991 р. та засобів її захисту.

Порушена тема має багату історіографічну базу. Різні аспекти проголошення Словенією і Хорватією незалежності були розглянуті російськими вченими Н. Пілько [1], В. Фрейдзоном [2], М. Мартиновою [3]. Документи, що зібрані у книзі «Словения. Путь к самостоятельности» [4] надають можливість детальніше вивчити історичні події 1991 р. на Балканах. Дослідженням передумов і процесу здобуття Словенією і Хорватією незалежності у 1990-х рр. займалися ряд українських науковців – А. Демещук [5], Г. Палій [6], І. Чміль [7] та ін.

Криза та розпад СФРЮ були неминучими. Відсутність єдиного економічного простору, інтегрованого ринку, економічна ізоляція республік, розклад партій, крах комуністичної самоврядувальної ідеології, заміна югославізму на націоналізм, криза політичної системи, міжетнічні конфлікти, зовнішньополітичні чинники (підтримка США та іншими західними країнами новостворених держав) сприяли відокремленню республік [3, 135–136].

Події у Словенії стали «першим дзвінком» до геополітичних змін на Балканському півострові. Від 1980-х рр. у Словенії спостерігаються опозиційні тенденції, що пропагували встановлення демократичного ладу, покращення економічного та культурного життя країни [1, 409]. У 1987 р. вперше ідея незалежності з'явилася в журналі «Нова ревія», в якому автори полемізували про державний суверенітет та народ як його носія [1, 412]. Подібні настрої були підтверджені Травневою декларацією (8 травня 1989 р.): «Ми хочемо жити в суверенній державі словенського народу» [4, 106]. На 1991 р. у словенському суспільстві існувала достатньо сформована національна економіко-культурна система [3, 137].

Від 1988–1990 рр. у Словенії починаються трансформаційні рухи: формування нових політичних партій (найбільша з них – «Демократична опозиція Словенії» або ДЕМОС), створення Закону про нову систему виборів від 27 грудня 1989 р., вилучення слова «соціалістична» з офіційної назви «Соціалістична Республіка Словенія», вихід з Союзу комуністів Югославії у 1990 р., проведення багатопартійних виборів у квітні 1990 року [7, 76].

За результатами цих виборів 55% голосів отримала «Демократична опозиція Словенії». Основні положення програми свідчили про спрямування на європейський образ життя. Спочатку вона не виключала можливості перебування Словенії у складі конфедеративної Югославії із демократичними засадами та ринковою економікою [1, 417–418].

На першій сесії Скупщини Республіки Словенія 9 травня 1990 р. Голова Президії М. Кучан назвав причини виходу Словенії зі складу СФРЮ: відсутність демократії, політика централізації, небажання республіки надавати грошову підтримку відсталим областям та краям. «...Ми можемо з великою мірою впевненості сказати, що нам після стількох років перебування в єдиній югослав'янській державі з іншими народами зовсім ясно, що неможлива Югославія, заснована на гегемонії одного народу, ні Югославія, яка заснована на гегемонії однієї політичної партії» [4, 151]. Словенію підтримала лише Хорватія, інші республіки не наважувалися виступити проти СФРЮ [1, 420].

23 грудня 1990 р. на виборчі дільниці знову були запрошені словенці, щоб висловити свою думку на референдумі щодо незалежності та суверенітету своєї країни. У ході голосування 88,2% виборців (що дорівнює 93,2% тих, хто має право) підтримали вихід з Югославської Федерації. Це був справжній плебісцит, який був прелюдією до офіційного проголошення незалежності. Воно сталося 25 червня 1991 року. На наступний день на територію незалежної Словенії відбулося військове втручання Югославської народної армії (ЮНА) – найпослідовнішим провідником централізаторської комуністичної політики керівництва Югославії. За ним сталася «Десятиденна війна». Після втручання міжнародного співтовариства ЄЕС військові події закінчилися підписанням Бріонської угоди 7 липня 1991 р. згідно якої відбулося припинення вогню [1, 420; 6, 115].

Більш небезпечний та кровопролитний конфлікт відбувся на території Хорватії через напружені сербсько-хорватські відносини та протидію ЮНА сецесії республіки. Від 1990 р. у Хорватії прослідковуються тенденції до підвищення привабливості ідеї суверенної держави. Національне питання вийшло на перший план, коли правлячий режим Югославії дійшов до свого краху [3, 136].

За прикладом Словенії у квітні – травні 1990 р. у Хорватії були проведені вибори, де більшість голосів отримало ХДС (Хорватська демократична співдружність) та на посаду Голови Президії було затверджено Франьо Туджмана. У поправці до Конституції (червень, 1991 р.) хорватська держава була проголошена суверенною країною хорватів та інших народів. В той же час статус сербів як державотворчого народу був ліквідований і в Конституції вони навіть не згадувалися. На думку В. Фрейдзона «визнання сербів конститутивним народом <...> відкривало можливість такого територіального розколу, який робив саме існування цієї держави як цілого неможливим». На фоні конфлікту сербів та хорватів Ф. Туджману вдалося об'єднати останніх та швидше наблизитися до незалежності. З іншого боку цей міжетнічний конфлікт привів до того, що почалися озброєні сутички між сербами та хорватами через спірні території.

На кордоні Хорватії та Сербської Країни у квітні – травні 1991 р. місцеві перестрілки переросли у повномасштабну війну із вигнанням корінного населення. Враховуючі таку ситуацію керівництво Хорватії оперативно укомплектувало армію, яка і вступала в бій з ЮНА [2, 275].

Хорватія проголосила свою незалежність в той же день, що і Словенія – 25 червня 1991 року. Бойові дії продовжувались, навіть становилися інтенсивнішими. Із проголошенням суверенітету держава надала широкі права сербам, але це не вплинуло примирення сторін. Влітку 1991 р. бої поширилися на всі області Хорватії, що мали спільний кордон із Боснією, Чорногорією, Воєводиною. Завершення цього етапу війни стало можливим завдяки економічним санкціям ООН проти Сербії та Чорногорії, розміщення «блакитних касок» ООН у Хорватії задля підтримки миру [2, 277].

Отже, розпад СФРЮ був передбачуваним та очікуваним. Вагому роль у цьому процесі зіграли дві держави – Словенія та Хорватія, які першими виступили за сецесію від СФРЮ. Керівництво Республіки Словенія, як однієї з провідних країн федерації, змогло консолідувати народ та привернути увагу західних країн до її проблем. Це допомогло пройти цей шлях максимально вдало. У той же час на шляху до незалежності Республіка Хорватія мала більші перешкоди. Причиною цьому були міжетнічні конфлікти, які згодом переросли у війну. Отримання суверенітету стало реальним завдяки допомогі міжнародних організацій.

Список використаної літератури

1. Образование независимой республики Словения (1980–2006 гг.) / Н. С. Пилько // История Словении / Л. А. Кирилина, Н. С. Пилько, И. В. Чуркина. – СПб., 2011. – С. 407–441.
2. Фрейдзон В. И. История Хорватии. Краткий очерк с древнейших времен до образования республики (1991 г.) / В. И. Фрейдзон. – СПб.: Алетейя, 2001. – 318 с.
3. Мартынова М. Ю. Балканский кризис: народы и политика / М. Ю. Мартынова. – М., 1998. – 466 с.
4. Словения. Путь к самостоятельности. Документы. – М.: Индрик, 2001. – 552 с.
5. Демещук А. Шлях Республіки Хорваті до міжнародного визнання / А. Демещук // Етнічна історія народів Європи. – 2017. – Вип. 52. – С. 89–95.
6. Палій Г. Крах Югославії: від єдиної держави до національної фрагментації Західних Балкан / Г. Палій // Магістеріум. Політичні студії. – 2002. – С. 111–118.
7. Чміль І. І. Коаліція «Демос» як чинник трансформації політичної системи Словенії / І. І. Чміль // Наукові праці. Серія Політологія. – Миколаїв. – 2015. Т. 260. – Вип. 248. – С. 74–78.

Гриценко О. С.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

ДРУГА АНГЛО–БУРСЬКА ВІЙНА 1899–1902 РР.

На кінець XIX ст. на території сучасної Південно-Африканської Республіки існували Капська колонія, колонія Наталь та ще дві незалежні бурські держави: Трансвааль і Оранжева вільна держава.

Виявлення на території Оранжевої республіки алмазних родовищ, а в Трансваалі – золотоносних родовищ сприяло притоку в ці держави іноземців, головним чином британських